

heidszorg en VeiligheidNL. Uit de tiende Landelijke Peiling Veilig Slapen bleek 12% van de ouders weleens een positioneringsmiddel te gebruiken, 6% van het type stabilisatierol of -wig (persoonlijke mededeling B. van Sleuwen). Ouders van pasgeborenen moeten het advies krijgen dat zuigelingen tijdens het slapen op hun rug moeten liggen, zonder het gebruik van positioneringsmiddelen, in een veilige slaapomgeving. Dit verlaagt de kans op zowel wiegendood als accidentele verstikking.

Bij het constateren van een plagiocefalie op het consultatiebureau is het wellicht raadzaam proactief tegen het gebruik van positioneringsmiddelen te waarschuwen.

Literatuur

- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Suffocation deaths associated with use of infant sleep positioners - United States, 1997-2011. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep.* 2012 Nov 23;61(46):933-7.

N. Devogelaer, C. Guérin en K. Hoppenbrouwers

Veilig slapen en wiegendood in Vlaanderen

Naar analogie van de Nederlandse Jeugdgezondheidszorg startte Kind en Gezin in 1995, via de consultatiebureaus en opvangvoorzieningen, met de actie 'Veilig Slapen' voor ouders van een pasgeboren baby of zuigeling. De adviezen leidden tot een drastische daling van het aantal gevallen van wiegendood. De dalende trend heeft zich echter niet voortgezet. Dit artikel bespreekt de uitkomst van enquêtes naar de slaaphouding van baby's in Vlaanderen en blikt vooruit op de toekomst.

In 1995 startte Kind en Gezin met de actie 'Veilig Slapen' voor ouders van een pasgeboren baby of zuigeling om het risico op wiegendood te verminderen. De volgende aanbevelingen werden gegeven: 1) kies een veilig kinderbed en veilig bedmateriaal, 2) leg een baby altijd op zijn rug te slapen, 3) rook niet in de omgeving van een baby, 4) blijf in de buurt en houd toezicht, 5) let erop dat het kind het niet te warm krijgt, 6) geef geen geneesmiddelen zonder advies van een arts of een apotheker, en 7) zorg voor rust en regelmaat.¹

Deze combinatie van adviezen heeft in Vlaanderen tot een drastische daling van het jaarlijks aantal gerapporteerde gevallen van wiegendood geleid, van 104 in 1994 tot 16 in 2010. Na een aanvankelijk scherpe afname in de eerste 2 jaar (tussen 1994 en 1996 werd een afname van meer dan 50% vastgesteld), bleef na 2005 de jaarlijkse incidentie op een niveau dat aanzienlijk hoger ligt dan in Nederland (*tabel 1*).²

Of dit opvallende verschil in incidentie toe te schrijven is aan het minder goed opvolgen van de aanbevelingen in Vlaanderen, is bij gebrek aan betrouwbare gegevens over de toepassing ervan tot op heden niet onderzocht. Tot voor kort was de Belgische gezondheidsenquête de enige bron van informatie over de slaaphouding van

kinderen tijdens het eerste levensjaar. In de enquête uit 2008 meldde 44% van de Vlaamse ouders met een kind jonger dan 5 jaar dat zij hun kind in het eerste levensjaar altijd op de rug te slapen legden (in een enquête uit 1997 was dit slechts 31%). De Belgische steekproef onder huishoudens met een kind jonger dan 5 jaar was in deze enquête echter te klein ($n = 547$) om eventuele verschillen in leeftijd, geslacht en sociaaleconomische achtergrond met voldoende statistische kracht (*power*) te detecteren. Desondanks bleek uit logistische regressie-analyse dat een kind opvallend minder vaak op de rug te slapen werd gelegd in eenoudergezinnen (22%) dan in tweeoudergezinnen (45%). Opgemerkt moet worden dat het hier een retrospectieve gegevensverzameling betreft over 4 à 5 jaar, met mogelijke *recall bias*, waarmee de uitkomst gedeeltelijk een beeld kan schetsen van reeds verlaten gewoonten.³

Recenter werden, in het kader van het cohortonderzoek JOnG!, ouders van 261 kinderen (geboren tussen 1 mei 2008 en 30 april 2009) bevraagd over de slaaphouding van hun kind op de leeftijd van 8 maanden. De concrete vraag luidde: 'Hoeveel tijd per etmaal brengt uw kind door in verschillende mogelijke houdingen terwijl het slaapt?' Opgemerkt moet worden dat op deze leeftijd de meeste kinderen in staat zijn zich in een andere houding

N. Devogelaer en C. Guérin, jeugdarts, K. Hoppenbrouwers, hoofddocent Jeugdgezondheidszorg en M. Roelants, statisticus. Alle auteurs zijn werkzaam bij Dienst Jeugdgezondheidszorg, KU Leuven, Leuven. *Correspondentie:* karel.hoppenbrouwers@med.kuleuven.be.

Tabel 1 Incidentie van wiegendood in Vlaanderen en Nederland (aantal gevallen per 100.000 kinderen jonger dan 1 jaar) tussen 2000 en 2010.²

regio/land	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Vlaams Gewest	69,5	32,9	45,7	33,5	26,3	28,8	22,5
Nederland	12,2	10,5	5,9	7,7	9,9	10,3	9,2

te draaien dan waarin ze zijn neergelegd. Uit deze enquête blijkt dat slechts 25,1% van de kinderen op die leeftijd altijd (dus zowel overdag als 's nachts) op de rug slaapt, 4,6% uitsluitend in buikligging, 0,8% altijd in zijligging, en van de resterende 69,5% is de slaaphouding wisselend. Verder slaapt een derde van de kinderen (33,1%) per etmaal 1 uur of meer in buikligging (mediaan: 5 uur) en de helft (50,4%) minstens 1 uur in zijligging (mediaan: 4 uur).⁴

Uit beide enquêtes blijkt dus dat de aanbeveling van Kind en Gezin met betrekking tot veilig slapen nog onvoldoende wordt opgevolgd door Vlaamse ouders, zeker in vergelijking met de situatie in Nederland voor kinderen in dezelfde leeftijd (meer dan 80% van de kinderen slaapt op de leeftijd van 7 à 8 maanden altijd op de rug overdag, en eenzelfde percentage doet dit 's nachts). Het goede nieuws is dat er in Vlaanderen nog

heel wat winst te boeken is, en het jaarlijks aantal gevallen van wiegendood nog aanzienlijk kan afnemen. Hiervoor is dan wel nodig dat een betere implementatie van de aanbevelingen wordt bereikt.

Literatuur

1. <http://www.kindengezin.be/veiligheid/slapen/wiegendood.jsp>.
2. Het kind in Vlaanderen 2011. Brussel: Kind en Gezin; 2012.
3. Hesse E. Preventie van wiegendood bij zuigelingen. In: Gezondheidsenquête België. 2008. pp. 243-54.
4. Devogelaer N, Guérin C, Roelants M, Van Leeuwen K, Desoete A, Hoppenbrouwers K, e.a. JOnG! in ontwikkeling. Kenmerken van ontwikkeling op 8 maanden: vergelijking van ontwikkelingsonderzoek met ouderbevraging met ASQ. Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin. 2013. Rapport in voorbereiding.